

Orașul animalelor

Când ies afară și beau vreo două șprițuri, glasurile animalelor pier, și cu cât beau mai mult, cu atât se face mai liniște, până ce ajung la un moment de liniște deplină. Cel mai probabil așa se simt mereu unele persoane, însă eu, din păcate, nu sunt o astfel de persoană, iar în capul meu nu există liniște. Cu fiecare pahar animalele se duc la culcușurile lor și, unul după altul, adorm, iar creierul meu e complet liniștit. Nu știu multe despre familia mea, însă știu că familia din partea bunicului Josip, venită la Ljubljana din Šibenik, avea o cârciumă, iar în cârciumă un canar căruia îi plăcea să zică: *Koki Grgić, nr. 65 Celovška, încă un pahar, vă rog*. Koki mereu m-a interesat mai mult decât alți predecesori și probabil că vorba *încă un pahar, vă rog* am luat-o de la el. Dacă am noroc, orașul mahmur al animalelor doarme mai mult decât de obicei și asta înseamnă că ziua mă chinui cu o stare de amețelă, însă nu și cu zarva animalelor. Cu toate astea, în ultimii ani nu mai am noroc, iar după câteva pahare și ore, orașul animalelor se trezește, dă alarma, vuieste, trăneste ușile și pe deasupra mai și cântă (*Toată strada o ia razna, strada o ia razna, nu suna 113, 113* – cine ar fi zis că Dare Kaurič, când s-a transferat de la trupa Kuzle la Kingstone, și-a renegat cariera sa principală de punk, sau poate că neîncrederea sa față de poliție, transmisă copiilor din generație în generație, este adevărata moștenire punk). Când orașul animalelor o ia razna – *o ia razna*, am un atac de panică, ceea ce uneori înseamnă că îmi trec prin minte aceleași trei gânduri pe care nu le pot asurzi, că corpul meu este complet tensionat și nu există niciun loc unde aș putea să-l dezmořesc, sau că stomacul și coșul pieptului îmi sunt cuprinse de o greutate necunoscută care nu vrea să treacă sub nicio formă. Asta, dacă am noroc, poate dura vreo oră, dacă nu, câte zece. Ultima oară, după aniversarea de optsprezece ani de la terminarea liceului, a fost foarte rău, când am petrecut șase ore alături de treizeci de foști colegi și colege, moment în care am simțit simultan groază și extaz. Pe deasupra, mi s-au perindat prin cap toată noaptea aceleași propoziții și fragmente de conversații pe care le auzisem în acea seară: *Ce-i aia ZRC SAZU¹?*; *Dar tu cu ce te ocupi?*; *Nici al meu n-a vrut să ne căsătorim, dar apoi am tras așa un chef, încât mi-a zis că ar fi făcut-o demult dacă știa că avea să fie atât de mișto*; *Imediat ce mă trezesc, îi trimit un sms mamei să vină să aibă grijă de copil*; *Da, acum locuim într-o mansardă și e super, altfel nu te poți ocupa*

¹ Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

de copil; Sunt cu al meu de 17 ani; Părinții ne duc copiii mei și pe ai lui frati-miu la mare și se întorc murdari de tot; Toate serialele sunt woke acum, n-ai cum să te uiți la ele; Nu mai există seriale cum erau Friends; Stranger Things a fost un serial bun, dar l-au stricat când au băgat mizeriile alea lesbiene; Eu pot să-l citesc doar pe Tolstoi, orice altceva mi se pare banal; Nu mă interesează filozofările astea despre maternitate; M-a cerut într-un final, nu vom avea o ceremonie tradițională, va fi mai degrabă o petrecere; Eu cunosc un vegan care e gras rău, noi mâncam clătite, el chipsuri; Dar n-ai cum să te sature fără carne, eu mereu am nevoie de carne ca să mă simt sătulă; Copiii noștri sunt cununa iubirii noastre; Abia când întâlnești bărbatul potrivit poți avea cu el un copil, doar că totul depinde dacă-l găsești; Nu e credincios în sensul clasic, la modul sunday school; Nu, nu dormim deloc, acum ne cresc dinții; Când copilul împlinește patru ani îți recapeți viața, sincer chiar nu știu ce aș face, poate am nevoie de un nou hobby; Cât ați cheltuit pe autorizația de construire?; Scuze, nu te poți așeza aici, scaunele astea două sunt rezervate –

Toate aceste propoziții, o ideologie simplificată sub masca sentimentalității, un șovinism fugar, o ignoranță care se ascunde în spatele unei aroganțe de intelectual, roluri neschimbate de parcă viața ar fi o clasă de gimnaziu – cel mai mare coșmar al meu – mi-au rămas blocate în minte, iar în dormitare mă chinuiau mai tare decât trează.

Cred că abia în gimnaziu am dezvoltat un sistem de autoapărare, o distanțare prin care mi-am separat în mod conștient sufletul de mine însămi ca o interpretare artistică. Astfel am putut să reprezint o versiune a mea care nu lăsa să mă afecteze nimic; căci și dacă m-ar fi afectat, ar fi fost adresat persoanei mele publice și nu mie. Persoana era atât de utilă încât, cu timpul, m-a întrecut și orice putea să treacă prin ea era reprimat repede și întors înspre lume – sau chiar cucerit complet. Însă urmele reprimărilor au rămas, iar cu trecerea anilor au ajuns să se adune atâtea, încât au oferit un teren optim pentru dansurile orașului animalelor, despre care mi-am dat seama cu timpul că sunt numai un ecou al neliniștii acumulate. Când orașul animalelor nu putea fi asurzit nici de amortire, de conștientizare sau de muncă, nu mi-a rămas altă opțiune decât să încerc să-i trag pământul de sub picioare și să încep să sap.

Nu cred că scrisul ne ajută în mod deosebit la autocunoaștere, căci oricât ne descoperim prin scris, tot atât ne și ascundem, iar scrisul nu e atât o cale de deconstrucție cât de construcție a unei persoane proprii (literare). În jurnalele vechi, chiar și în cele de adolescenți, adevărul se ascunde de atâtea ori în locurile cele mai neașteptate și într-o impresie de moment, în timp ce

părțile textului care împărtășesc cel mai mult pot fi complet teatrale. În orice caz, din anii de lectură și de scris mi-am dat seama că scrisul este doar unul dintre modurile prin care ne mințim în legătură cu cine suntem, în timp ce credem că ceea ce scriem este rezultatul unei sincerități absolute. Dar am început să scriu *Orașul animalelor* nu pentru a destăinui ceva despre mine sau despre alții, ci pentru că scrisul este unul dintre puținele ocupații prin care pot să mă gândesc mai multă vreme la un singur lucru și prin care pot să potolesc vuietul neîntrerupt din mintea mea, și asta într-o luptă constantă cu distragerile.

Prin asta nu mă aștept la nicio cale de scăpare, cu atât mai puțin la rezolvarea conflictelor mele interioare, însă sper ca unele din lucrurile pe care le scriu să-și găsească propria viață și altundeva decât în mintea mea; și că în mințile altora vor fi mai puțin invazive decât în a mea. Scrisul nu e terapie, ci antrenament.

În orașul animalelor se amestecă între ele gânduri semiarticulate ale altor persoane, adesea idei gândite prea mult, emoții intense, lecții de viață de bază, cultură pop, orientări politice, istorie, artă valoroasă și pasiuni elementare. Uneori îmi spun: ce bine că am atâta viață interioară, și sincer nu mint când spun că așa cred. Încă o dată mi se pare că aș da orice pentru un minut de liniște. Această carte reprezintă căutarea unui balans între voci și liniște, este o încercare de a dirija vocile orașului animalelor ... *ca o mare agitată, nu ți se pare?*

Ce se întâmplă între femei a descris Chris Kraus în romanul *I Love Dick*, e cea mai interesantă chestie din lume și asta pentru că e și cea mai puțin descrisă. Nu sunt convinsă că e într-adevăr cea mai puțin descrisă, dar noi, ca societate, am fost cel mai puțin dispuși s-o vedem, s-o facem istorie și s-o canonizăm. Discursul dominant despre *prietenia între femei* a început să fie relevant abia în ultimul deceniu, iar trecutul indică faptul că prietenii între femei au fost pentru numeroase artiste (pentru alte femei aproape că nu avem nicio sursă conservată) de o importanță crucială pentru afirmare, dar și pentru supraviețuire. Aceste prietenii au adus cu sine civilizații, căderea imperiilor, granițe naționale și schimbări de ideologii: putem vedea asta la Ivana Kobilca

și Käthe Kollwitz sau Zofki Kveder și Marthi Tausk. Reprezentări puternice de prietenii se regăsesc la clasicii literaturii Republicii Weimar, de exemplu în romanele lui Irmgard Keun, unde este adesea reprezentată singura relație stabilă și sigură pentru femeile tinere din orașele mari (oare nu li se pare ceva similar și fetelor din *Girls*?). Fetele moderne aveau nevoie de prietene: după ce terminau școala se angajau la birou la oraș, erau suficient de independente din punct de vedere financiar încât nu aveau de ce să se căsătorească, dar totuși prea vulnerabile ca să se plimbe singure sub felinarele metropolei. Prietenele, alcoolul și popul sunt baza prieteniei feminine moderne, pe care o putem observa în literatura citadină din anii douăzeci și treizeci. Prietenii pe viață între femei existaseră și înainte, dar abia după Primul Război Mondial metropolele le-au oferit un cadru în care se puteau afirma în cultură (pop), chiar dacă aveau loc numai fenomene trecătoare, sau cum le-a numit Siegfried Kracauer, *comete*, despre care nici cel mai bun astronom nu poate prezice unde vor termina, *pe stradă sau în patul conjugal*. Dar nici în secolul douăzeci și unu femeile n-au încetat să piară asemenea cometelor: atât Tetralogia Napolitană a Elenei Ferrante, cât și serialul *Girls* al Lenei Dunham se încheie cu destrămarea prieteniei; în timp ce în serialul *Girls* măcar are loc o ultimă confruntare, Ferrante, drept notă finală a unei relații lungi de jumătate de secol, alege *ghostingul*. Femeile, prietenele, dispar fie din simplul fapt că nu mai vor să aibă de-a face cu noi, fie, după cum afirmă Ferrante, *dispar de pe fața Pământului din cauza durerii, pentru că sistemul nervos n-a făcut față greutăților, pentru că a fost vărsat prea mult sânge de-al lor*.

Am avut ocazia să asist la una dintre cele mai sublime scene într-o noapte la Londra, când era suficient de târziu pentru ca alcoolul să scoată tot ce-i mai bun din om. De la distanță am început să aud o melodie cunoscută și când m-am apropiat de *pubul* de la colțul străzii am văzut că era plin de tineri care stăteau în picioare pe mese și scaune ținându-se de umeri și cântând într-un glas cântecul *Angels* de Robbie Williams. Era un moment de armnoie deplină care se apropia de apogeu – *and through it all she offers me protection, a lot of love and affection whether I'm right or wrong* – și când a ajuns la apogeu – *I'm loving angels instead* – s-a putut simți o descărcare electrică completă, urmată de priviri confuze și o deplasare în masă afară, unde s-au aprins țigările

așa cum se aprind după ce ai un orgasm cu un bărbat pe care nu-l cunoști suficient de bine ca să te poți relaxa în prezența lui, iar în momentul următor de deziluzie trebuie să-ți distragi atenția cu un element exterior. Mai târziu, după ce am văzut un documentar destul de prost despre Robbie Williams, în care erau redată filmări arhivate ale unei mase de oameni în transă cântând continuu aceeași melodie, am realizat că a experimenta muzica pop în grup, a lua parte la acest ritual este lucrul cel mai apropiat de o experiență religioasă. *Angels* este un cântec de-a dreptul metafizic despre salvare, încredere și iubire, pe care toți l-am ascultat de atâtea ori încât aduce mai mult a incantație, sau, dacă vreți, a rugăciune. Nu a fost niciodată nevoie să-l învățăm ca să-l știm pe de rost și se pare că, asemenea celor mai mari iubiri, prietenii și temeri, a existat în noi de când lumea, de parcă l-am fi cunoscut înainte chiar să ne cunoaștem pe noi înșine. Sau cum spunea acum un secol Siegfried Kracauer despre fata tipică dintr-un oraș mare, care ieșea să danseze cu prietena ei: dar nu ea este cea care cunoaște fiecare melodie, ci melodiile sunt cele care o cunosc pe ea, o capturează și o ucid cu blândețe. Când cântecul *Habits* m-a surprins în rondul Tomačev, nu numai că el știa mai multe despre mine decât eu despre el, dar știa mai multe despre mine decât știam eu însămi pe atunci despre sine.

Însă la fel de important este faptul că în cea mai mare parte a istoriei femeile nu au fost incluse deloc în categoriile de genii sau de intelectuale, pentru că publicul nu a ajuns la un consens social prin care ele să poată pătrunde în aceste categorii. Existența unui geniu sau a unei intelectuale ia naștere cu lansarea ei pe scena publică; însă asta a fost mai greu accesibil pentru femei decât pentru bărbați. Însăși folosirea cuvântului *genie* este mult mai dificilă în limba vorbită decât geniu, dar și conotația și subînțelesul sunt puțin diferite la modul feminin decât la masculin. Faptul că atunci când ne gândim la majoritatea chestiunilor referitoare la opera intelectuală și artistică a femeilor ne vine imediat în minte Virginia Woolf, nu este doar meritul excepționalității ei, ci și al ocupației sistematice în legătură cu ce înseamnă să scrii o mare operă literară și cum să devii mare, fără ca prin asta să te supui așteptărilor societății cu privire la femei. *O cameră doar a ei* nu este doar un studiu exhaustiv al posibilităților modeste pe care le au femeile în a se afirma în profesii intelectuale și artistice, ci și un avertisment pentru ele cu privire la tot ceea ce le-ar putea sta în calea succesului. În orice caz, ce o privea pe Virginia Woolf ne privește pe noi toți: Să ai

bani ajută. Să ai un soț sau o soție care să aibă grijă de tine și de opera ta atât în timpul vieții cât și după. A-ți învinge conștiința încărcată când îți pui munca și pe tine însuși pe primul loc este o luptă care nu se încheie niciodată, pentru că am crezut prea multă vreme că virtutea feminină se regăsește în sacrificiu – iar literatura canonică a jucat în asta un rol cheie (câți kilometri ați făcut la volan astăzi?).